

ARKEOLOGISK UTREDNING OCH FÖRUNDERSÖKNING

Hovshaga

VÄXJÖ SOCKEN OCH KOMMUN
SMÅLAND

DNR 6726/92

UV Linköping
Hélène Borna-Ahlkvist och Anders Kaliff

Innehåll

Inledning	5
Fornlämningsmiljö och tidigare undersökningar	5
Undersökning och resultat	6
Sammanfattning	7
Tekniska och administrativa uppgifter	9
Referenser	9
Figur 1. <i>Ekonomiska kartan</i>	4
Figur 2. <i>A202 Plan och profil</i>	17
Figur 3. <i>A204 Plan och profil</i>	18
Figur 4. <i>A205 Plan och profil</i>	19
Figur 5. <i>Översiktsplan, skala 1:2 000</i>	Utvik
Figur 6. <i>Omr. 1 - RAÄ 113:2, karterade röjningsrösen</i>	Utvik
Figur 7. <i>Omr. 2 - Schaktplan. Norra delen</i>	Utvik
Figur 8. <i>Omr. 2 - Schaktplan. Södra delen</i>	Utvik
Bilagor	
<i>Schaktbeskrivning</i>	10
<i>Anläggningsbeskrivning</i>	11
<i>Anläggningsbeskrivning för RAÄ 113:2</i>	15

Arkeologisk utredning och förundersökning

Småland, Växjö socken, Hovshaga, Stg 725 och 726,
RAÄ 113:2 och 181

Inledning

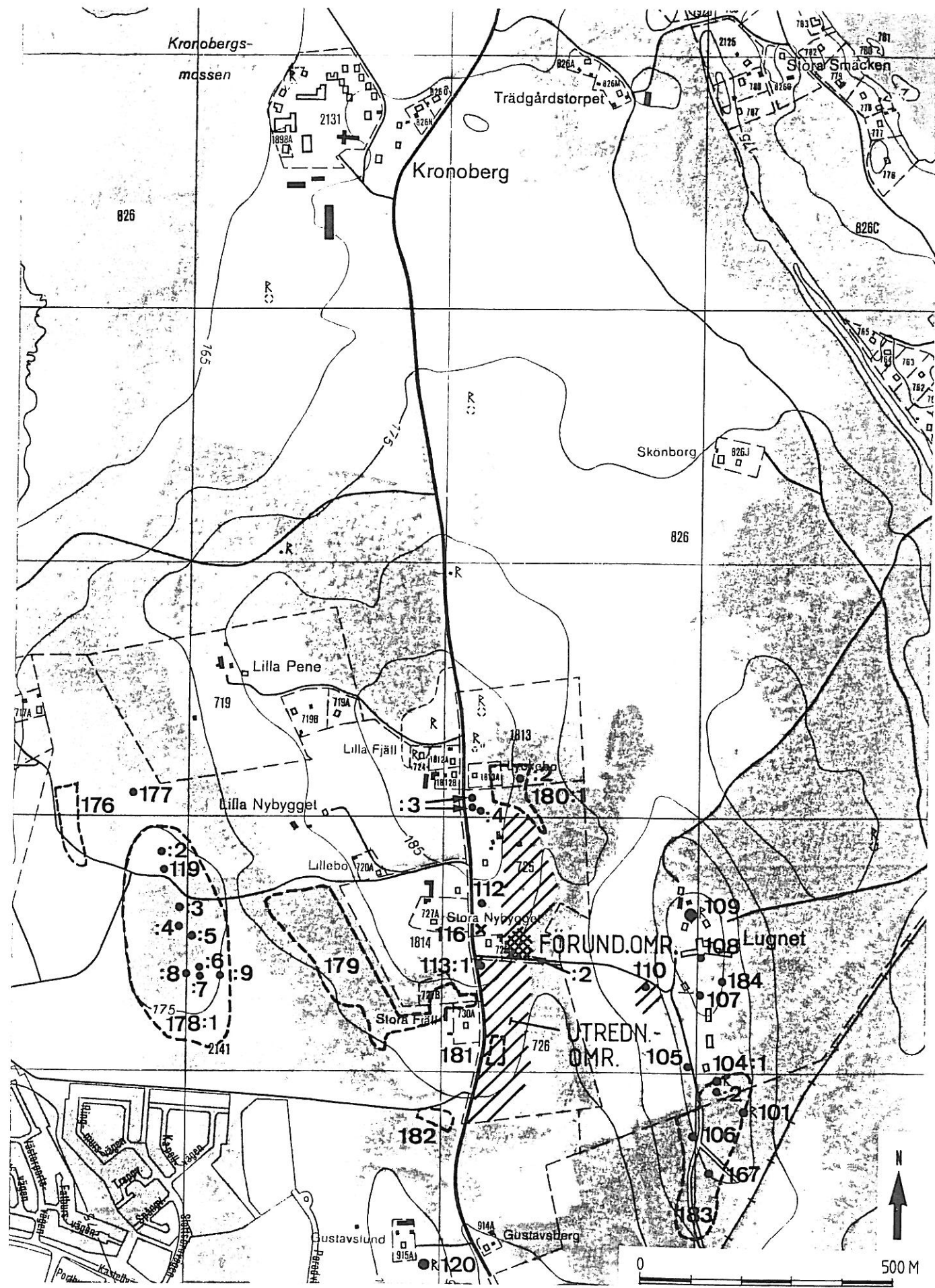
Riksantikvarieämbetet, byrån för arkeologiska undersökningar (UV-Linköping), har under tiden 1992-09-29 - 10-07 utfört en arkeologisk utredning och förundersökning inom stg 725 och 726 vid Hovshaga i Växjö. Arbetet föranleddes av Växjö kommuns planerade villabyggnation i området. Det nu utförda arbetet har föregåtts av en arkeologisk utredning, etapp 1, innefattande en specialinventering av området. Uppdragsgivare var Växjö kommun, Samhällsbyggnadskontoret. Arbetet utfördes av 1:e antikvarierna Hélène Borna-Ahlkvist och Anders Kaliff.

Fornlämningsmiljö och tidigare undersökningar

Utredningsområdet är beläget i en fornlämningsrik bygd som främst karaktäriseras av rösen och stensättningar i höjdlägen, samt välbevarade system av röjningsrösen. Det aktuella området utgörs av svagt kuperad terräng med åker och ängsmark, genombruten av mindre skogspartier.

Etapp 1 av den arkeologiska utredningen utfördes av utredningsgruppen vid Riksantikvarieämbetet, byrån för arkeologiska undersökningar (UV-Stockholm). Resultaten från etapp 1 finns presenterade i en särskild rapport, Dnr 2524/92. För en kortfattad presentation av tidigare undersökningar i området, hänvisar vi till denna rapport.

Exploateringsområdet utgörs av åker- och ängsmark i en nord-sydlig åssträckning, samt lägre partier med sankmark öster om denna. De partier som bedömts vara aktuella för en utredning/förundersökning var belägna i åssträckningens öst- och sydsluttning. Dessutom fanns en eventuell stensättning, RAÄ 110, öster om sankmarken. Inom den planerade exploateringsytan finns de registrerade fornlämningarna RAÄ 113:2 och RAÄ 181, ett röjningsröseområde och en äldre torplämning. Den tidigare undersökta skärvstenshögen RAÄ 113:1 var också belägen inom exploateringsområdet.

Utdrag ur Ekonomiska kartan 05427, med utredningsområdet samt förundersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Undersökning och resultat

Södra delen

Inom exploateringsområdet upptogs 23 provschakt till en sammanlagd längd av 710 meter. Bredden på schakten varierade mellan 2,5 och 4 meter.

I södra delen av utredningsområdet påträffades boplatsslämningar i form av härdar, kokgropar och stolphål. Sammanlagt framkom ett 40-tal anläggningar i schakten. Fynd av keramik i en härd samt i en kulturlagerrest kunde dateras till romersk järnålder. Dessutom påträffades ett spån av bergart i botten av ett stolphål. Detta borde dock ha en äldre datering. Möjligen finns rester från minst två boplatsskederna i detta parti av utredningsområdet. Ett flertal ¹⁴C-prov togs, vilka ännu inte kunnat analyseras.

Boplatsen tycks ha en utbredning som sträcker sig från torplämningen RAÄ 181 i norr och över hela åkerytan söder om denna. Totalt bör den omfatta en yta på ca 20 000 m².

RAÄ 113:2

Tveksamma och otydliga anläggningar framkom även i åkerytan strax söder om RAÄ 113:2. Eventuellt finns en till största delen bortodlad boplats i detta område.

Inom området med röjningsrösen, RAÄ 113:2, upptogs en provyta om ca 250 m², innefattande tre röjningsrösen. Då rösena var mycket vällagda och i vissa fall även hade kantkedja, kunde man inte utsluta att det rörde sig om gravar. Rösena avtorvades och rensades därefter för hand. En detaljplan över området upprättades innan rösena snittades och dokumenterades i profil. De bortogs sedan helt varefter den underliggande nivån dokumenterades och undersöktes.

Rösena var runda och relativt vällagda med en diameter mellan 4 och 6,5 meter. Större stenar i kanten på två av anläggningarna påminde om kantkedjor. Den jordblandade stenfyllningen bestod av 0,05-0,60 m stora stenar med inslag av skärvsten och enstaka kolbitar. Centralt i anläggningarna påträffades i botten på samtliga tre rösen ett fett sotigt lager med kol. I A3 fanns även relativt mycket skärvsten i detta parti.

I ett av rösena (A4) påträffades förhistorisk keramik och ett flintavslag. I det sotiga lagret i botten av A3 påträffades ytterligare ett

flintavslag. Detta avslag påträffades i en stolphålsliknande fördjupning i botten under sotlagret.

Inom provytan framkom också en härdbotten och ett stolphål i anslutning till rösen. Troligen finns en skadad boplatz i området, eventuellt härrörande från stenålder. ¹⁴C-prov togs från flera av anläggningarna men har ännu ej kunnat analyseras.

Efter undersökningen kunde det konstateras att det rörde sig om röjningsrösen och inte gravar. Området mellan rösen verkade stenröjt, med undantag av större stenblock. Vid förundersökningen karterades drygt 20 röjningsrösen i området med en digitaliserad teodolit.

Norra delen

I området mellan röjningsröseområdena RAÄ 113:2 och 180:1, upptogs 6 schakt. Endast ett schakt i norra utkanten av exploateringsområdet innehöll eventuella boplatzlämningar. I schaktet framkom en härdbotten, ett eventuellt stolphål och några odefinierbara gropar. I övrigt framkom inget av arkeologiskt intresse i denna del av exploateringsområdet.

RAÄ 110

Invid den eventuella stensättningen RAÄ 110 påträffades vid utredningen flera övertorvade röjningsrösen. Provschakt upptogs i och in till RAÄ 110, för att uttröna fornlämningens karaktär. Anläggningen bedömdes vid undersökningen vara ett odlingsröse.

Är detta
forn?
Kanden
hos bost
utan vika

Sammanfattning och förslag till vidare åtgärder

I det planerade exploateringsområdets södra del framkom vid utredningen lämningar av en tydliga boplatz. Huvuddelen av denna kan dateras till romersk järnålder men ett fynd indikerar att delar av den kan dateras till stenålder. Inför en exploatering av området bör en förundersökning företas av en ca 20 000 m² stor yta.

Vid förundersökningen av RAÄ 113:2 undersöktes och dokumenterades tre röjningsrösen. Under dessa fanns indikationer på en äldre bosättning. Fynd av flintavslag bör kunna datera denna till stenålder. En begränsad slutundersökning bör företas inför en kommande exploatering. Denna bör ha till mål att uttröna stenåldersboplatsens

karaktär och röjningsrösenas eventuella samband med intilliggande bosättningar. Slutundersökningen bör omfatta en yta av ca 4000 m².

De vaga boplotsindikationer som påträffades i exploateringsområdets mellersta och norra del bedömdes vara så skadade att de ej har något vidare arkeologiskt intresse.

Linköping 1992-10-14

Hélène Bornha-Ahlkvist och Anders Kaliff

Tekniska och administrativa uppgifter

Utredningen och förundersökningen utfördes under 7 arbetsdagar, under tiden 1992-09-29 - 10-07. För arbetet åtgick 112 arkeolog-timmar och 48 maskintimmar.

Kontonummer: 54 612-7

Det berörda området är beläget på ekonomiska kartans blad 054 27 och dess sydvästra hörn begränsas av koordinaterna x6310,400/ y1438,550. Höjden över havet varierar mellan 170 och 183m.

Den antikvariska personalen utgjordes av Héléne Borna-Ahlkvist och Anders Kaliff.

Ärendet har hos länsstyrelsen i Kronobergs län dnr: 220-9026/91 samt hos Riksantikvarieämbetet dnr: 6726/92. Arkivhandlingarna förvaras i Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA) i Stockholm.

Referenser

Jacobsson, M. 1992. Arkeologisk Utredning Etapp 1, Norra Hovshaga, Småland, Växjö Socken. Riksantikvarieämbetet, Utredningsgruppen, UV-Stockholm, 1992:9.

Bilagor

Schaktbeskrivning

<u>Nr</u>	<u>Längd</u>	<u>Bredd</u>	<u>Djup</u>	<u>Botten</u>	<u>Anmärkning:</u>
7	52	2,5	0,30	morän	Anr 120-24,128-29
12	51	2,5	0,30	morän	Anr 117-18
21	8	2,5	0,30	morän	
26	23	2,5- 3,0	0,25	morän	Anr 108
31	24	2,5- 3,0	0,35	morän	Anr 109
36	24	2,5- 3,0	0,30	morän	Anr 110-13,116-18
41	54	2,5- 3,0	0,25	morän	
46	42	2,5	0,30	morän	
51	76	2,5- 4,0	0,35	morän	Anr 131-37
64	24	2,5- 3,0	0,30	morän	Anr 138-47
69	19	2,5	0,30	morän	Anr 148-49,151
74	23	2,5	0,30	morän	Anr 152
159	30	4,0- 12,0	0,25	morän	Anr 202-206
182	30	2,5	0,25	morän	
187	30	2,5	0,25	morän	Anr 207
192	18	2,5	0,25	morän	
197	21	2,5	0,25	morän	

393	9	2,5	0,25	morän	
<u>NR</u>	<u>Längd</u>	<u>Bredd</u>	<u>Djup</u>	<u>Botten</u>	<u>Anmärkning</u>
398	20	2,5- 3,0	0,20	morän	
403	21	2,5- 3,0	0,25	morän	
408	18	2,5- 3,0	0,25	morän	
413	32	2,5	0,25	morän	
418	62	2,5- 4,0	0,30	morän	431-35

Anläggningsbeskrivning

<u>A-nr</u>	<u>Typ</u>	<u>Diam</u> (m)	<u>Djup</u> (m)	<u>Fyllning</u>	<u>Anmärkning</u>
108	Härdbotten	0,40	0,05	Sotig mylla/mo	Snittad
109	Grop	0,70 *3,0	0,30	Sotig mo med mindre stenar	Möjligen två gropar som hänger samman i ett grunt parti
110	Stolphål	0,40	0,25	Mörk mylla med sand-linser	Snittad
111	Grop	1,20	--	Mörk mylla med 0,05-0,35 m st stenar	
112	Grop	0,70 -0,80	0,30	Något sotig mylla med lite kol	¹⁴ C (litet), Snittad
113	Stolphål	0,30	0,30	Mycket sotig sand med kol och mindre stenar	Snittad, ¹⁴ C, stenskott
116	Stolphål	0,25	0,15	Mycket sotig myllblandad sand med kol och sten/skärersten	Snittad, ¹⁴ C, Stenskott

<u>A-nr</u>	<u>Typ</u>	<u>Diam</u> (m)	<u>Djup</u> (m)	<u>Fyllning</u>	<u>Anmärkning</u>
117	Härd	0,60	0,20	Sotig myllblandad sand, kol och skärvsten	Snittad
118	Härd	0,70	--	Sotig sand med mindre stenar	Botten av sönderplöjd härd
120	Grop	0,70	0,20	Sotig sandblandad mylla med 0,05-0,20m stora stenar/skärvstenar	Snittad, möjlig härdrest
121	Härd	0,80	0,25	Mycket sotig sandblandad mylla med skärvsten och kol	Snittad
122	Härdbotten	0,50	--	Sotig sand	Sönderplöjd härd
123	Grop	2,5 x3,0	--	Mylla med sten av varierande storlek	
124	Grop	0,60	0,25	Mylla med mindre stenar	Snittad, ev. stolphål
128	Stolphål?	0,25	0,15	Sotig myllblandad sand med kol	Undersökt. Stenskodd. ¹⁴ C-prov
129	Stolphål	0,30	0,30	Mörk mylla med enstaka stenar	Fynd av bergartsspån i botten. Snittad
131	Stolphål	0,40	0,25	Mörk mylla, stenar i ena kanten	Snittad. Stenskodd
132	Stolphål?	0,60 x0,70	0,30	Mörk mylla med enstaka stenar, 0,10-0,25 m stor	Snittad. Tegelytligt - möjligen recent
133	Grop	0,70	--	Mörk mylla med 0,10-0,25 m stora stenar	Möjligen recent
134	Stolphål?	0,40	0,20	Mörk mylla	Snittad

<u>A-nr</u>	<u>Typ</u>	<u>Diam</u> (m)	<u>Djup</u> (m)	<u>Fyllning</u>	<u>Anmärkning</u>
135	Härdbotten	0,40	--	Sotig- eldpåverkad sand	Snittad
136	Stolphål	0,25	0,15	Mycket sotig mylla/sand	Snittad
137	Härd	0,80	0,15	Sotig myllblandad sand med skärvsten och kol	Snittad. Fynd av keramik. ¹⁴ C (litet)
138	Härd	1,0	0,15	Mycket sotig mylla/sand med mycket skärvsten och kol	Snittad. ¹⁴ C-prov
139	Stolphål	0,30	--	Mörk mylla med stenar i kanten	Stenskodd
140	Stolphål	0,30	--	Mörk mylla med lite sotiga stenar i kanten	Stenskodd
141	Härd	0,80 x1,10	0,20	Mycket sotig mylla/sand med mycket skärvsten och kol	Delvis snittad. ¹⁴ C-prov. Kollager i botten
142	Kokgrop	1,30 x2,0	--	Sotig mylla med skärvsten.	Sotlager i kanten/botten
143	Stolphål	0,35	0,30	Mörk mylla med en ca 0,20 m stor sten mitt i	Snittad. Stenskodd
144	Stolphål	0,50	--	Mörk mylla med ett fåtal stenar	Stenskodd
145	Stolphål?	0,40	--	Mörk mylla med något sot. Ca 0,10 m stor stenar i fyllningen	Stenskodd
146	Grop	0,70	--	Mörk-, något sotig mylla med mindre sten	
147	Stolphål?	0,35	--	Sotig mylla/sand	

<u>A-nr</u>	<u>Typ</u>	<u>Diam</u> (m)	<u>Djup</u> (m)	<u>Fyllning</u>	<u>Anmärkning</u>
148	Stolphål	0,30	0,15	Mörk sandblandad mylla	snittad
149	Grop	0,90	0,35	Mörk mylla med en ca 0,35 m. st. sten i botten	Snittad. Möjligen recent
151	Skärvstenssaml.	0,50	--	Skärvsten i myllblandad sand	Koksten?
152	Härd	0,80	--	Sotig myllblandad sand med kol och skärvsten	
202	Odl.röse	ca 6,0		se separat beskr.	
203	Stolphål	0,30	0,25	Sotig sand/mylla med enstaka kolbitar	Snittad, ¹⁴ C
204	Odl.röse	ca 6,0		se separat beskr.	
205	Odl.röse	ca 4,0		se separat beskr.	
206	Härd	0,70	0,05	Sotig sand med enstaka skärvstenar	Snittad
207	Härd	1,10	0,15	Sotig sand/mylla med sten och skärvsten	Snittad, ¹⁴ C, kollager i botten
431	Härd	0,70	--	Sotig sand med skärvsten och kol	Snittad. ¹⁴ C-prov
432	Grop	0,80	0,30	Mörk mylla med enstaka stenar	Snittad
433	Stolphål?	0,35	0,15	Mörk mylla med stenar i kanten, 0,05-0,10 m	Stenskodd
434	Grop	0,90 x1,10	0,15	Mörk mylla med enstaka mindre stenar	Snittad. Möjligen recent
435	Grop	0,60	0,20	Mörk mylla med 0,05-0,20 m stora stenar	Snittad

Anläggningsbeskrivning för röjningsröseområdet RAÄ 113:2

A 202; Odlingsröse, ca 6,0 m i diameter. Upp till 0,60 m tjockt.

Övertorvad med ett ca 0,10 m tjockt skikt av gräsbevuxen mylla och mossa. Fyllning av sorterat stenmaterial, bestående av rundade stenar. I den centrala delen av anläggningen påträffades mindre stenar, medan stenarna i kanten generellt var större. Mellan stenarna utgjordes fyllningen av sandig mylla med enstaka kolfragment.

I botten av stenpackningen fanns ett ca 0,05-0,10 m tjockt skikt av sotig-, något fet-, humös sand med lite kolbitar. ¹⁴C-prov togs i detta skikt. Inga fynd gjordes. Under anläggningen bestod marken av mjäla/morän. Under det sotiga skiktet i botten av A1 fanns ett eventuellt stolphål (se A1:1).

Tolkning: Ett röjningsröse med kantkedja. Det sotiga skiktet i botten kan vara rester av en röjningseld eller spår efter en äldre boplat.

A 202:1; Stolphål?, ca 0,35 m i diameter och 0,11 m djupt.

Påträffades under det sotiga skiktet i botten av A1. Fyllning av svart, humös, sotig sand med enstaka kolbitar. ¹⁴C-prov taget.

Tolkning: Möjligen ett stolphål till en äldre boplat.

A 204; Röjningsröse, ca 6,0 m i diameter och upp till 0,65 m tjockt.

Övertorvad med ett ca 0,10 m tjockt skikt av gräsbevuxen mylla och mossa. Fyllning av sorterat stenmaterial, bestående av rundade stenar med inslag av skärvsten. Fyllningen mellan stenarna utgjordes av humus med enstaka kolbitar. I den centrala delen av anläggningen framkom i botten ett skikt av sotig mylla med kolbitar, mera sotigt i den västra delen. Detta skikt låg i en svacka, centralt under röset. Gropen kan vara grävd och senare utfylld med stenar. Under det sotiga skiktet en mindre grop (A 3:1) nedgrävd i botten av guldfärgad mjäla. Ett ¹⁴C-prov togs i det sotiga partiet.

Tolkning: Röjningsröse med spår av röjningsverksamhet under och/eller spår efter en äldre boplat.

A 204:1; Grop, 0,40-50 m i diameter och ca 0,15 m djup.

Fyllning av sotig humus med kol och skärvsten. Fynd av ett flintavslag.

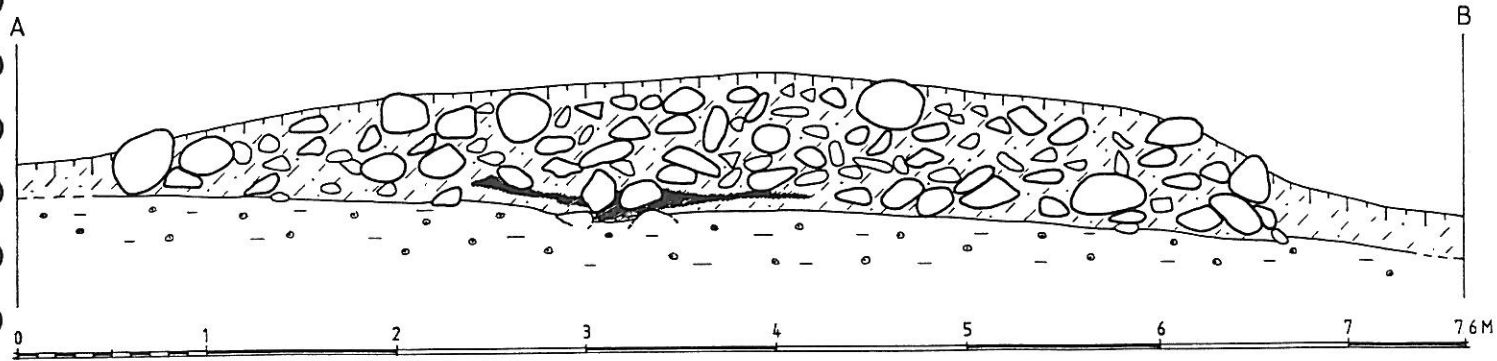
Tolkning: Grop tillhörande en äldre boplatz.

A 205: Røjningsröse, ca 4,0 m i diameter och upp till 0,50 m tjockt.

Övertorvad med ett ca 0,10 m tjockt skikt av gräsbevuxen mylla och mossa. Fyllning av mestadels relativt jämnstora stenar. Fyllningen mellan stenarna utgjordes av brunfärgad humus med enstaka kolbitar. Något sotigare fyllning i botten i anläggningens centrala del. Fynd av keramik i fyllningen. ¹⁴C-prov taget.

Tolkning: røjningsröse med eventuellt spår av røjningseld i botten. Keramiken troligen av äldre järnålderstyp.

A 202 MOT N

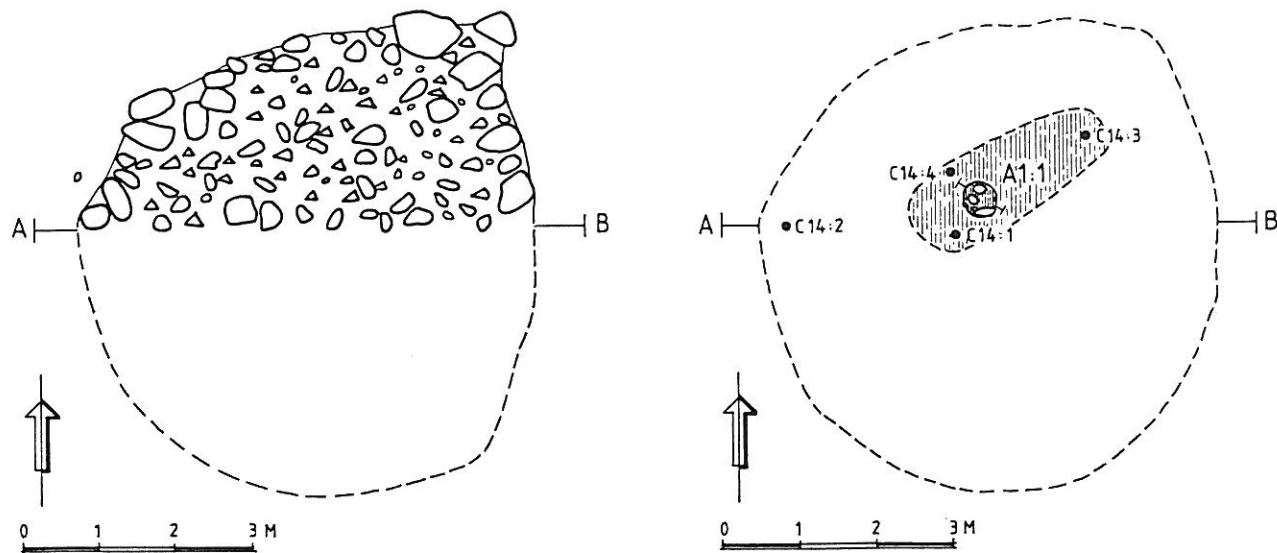
A 202:1
MOT NO

A 202

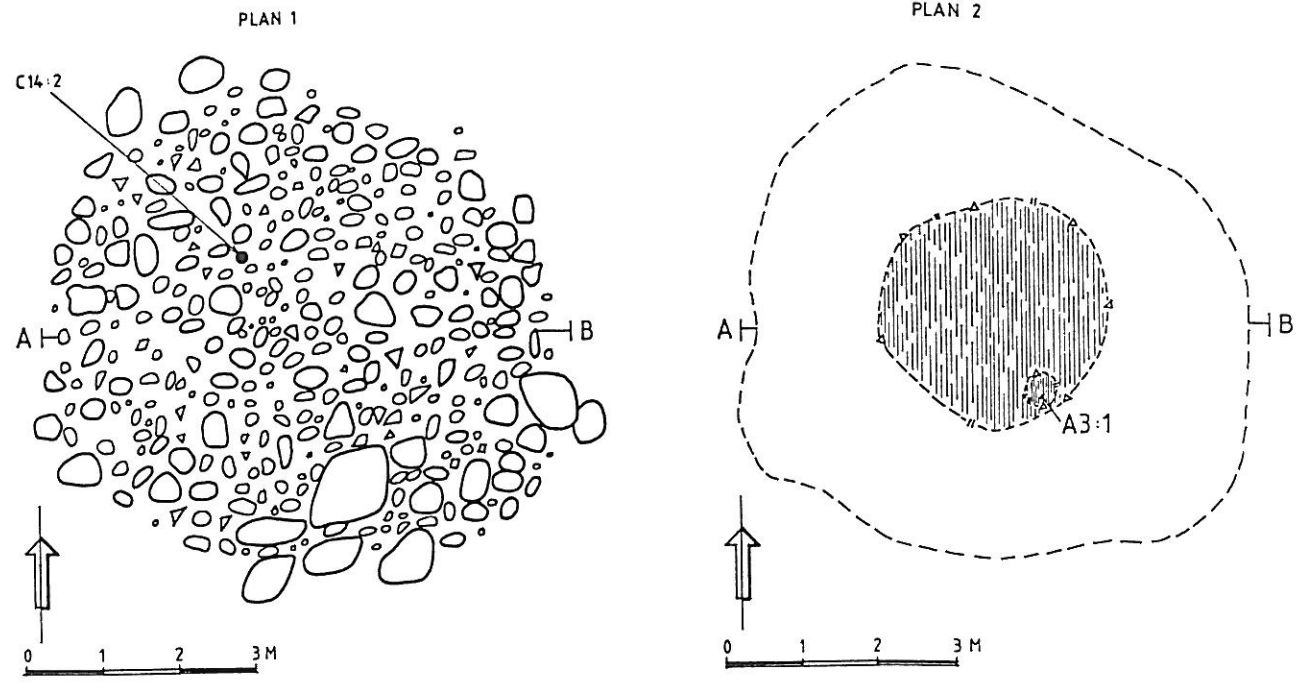
PLAN 1

PLAN 2

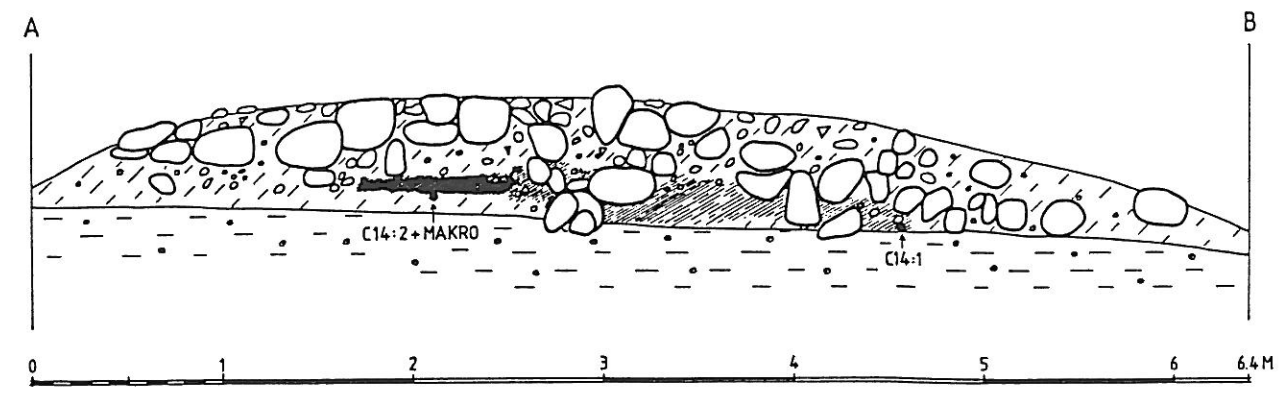

A202. Plan i ytan och i botten, skala 1:100. Profil, skala 1:40.

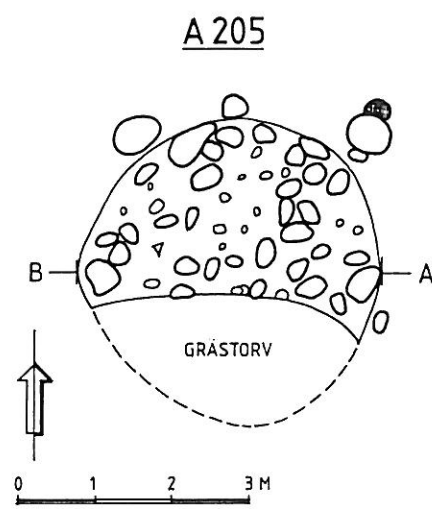
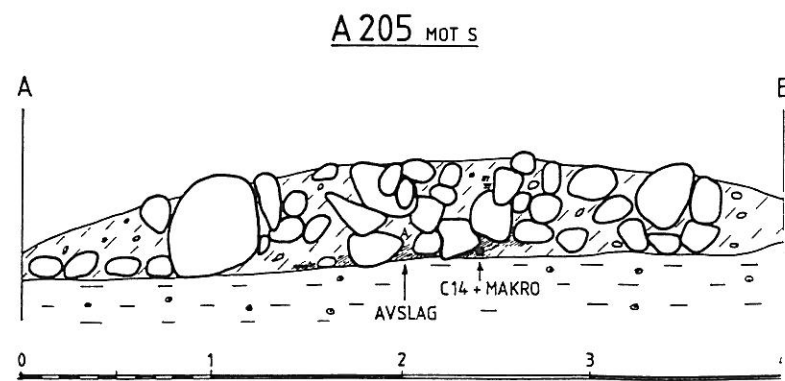
A 204

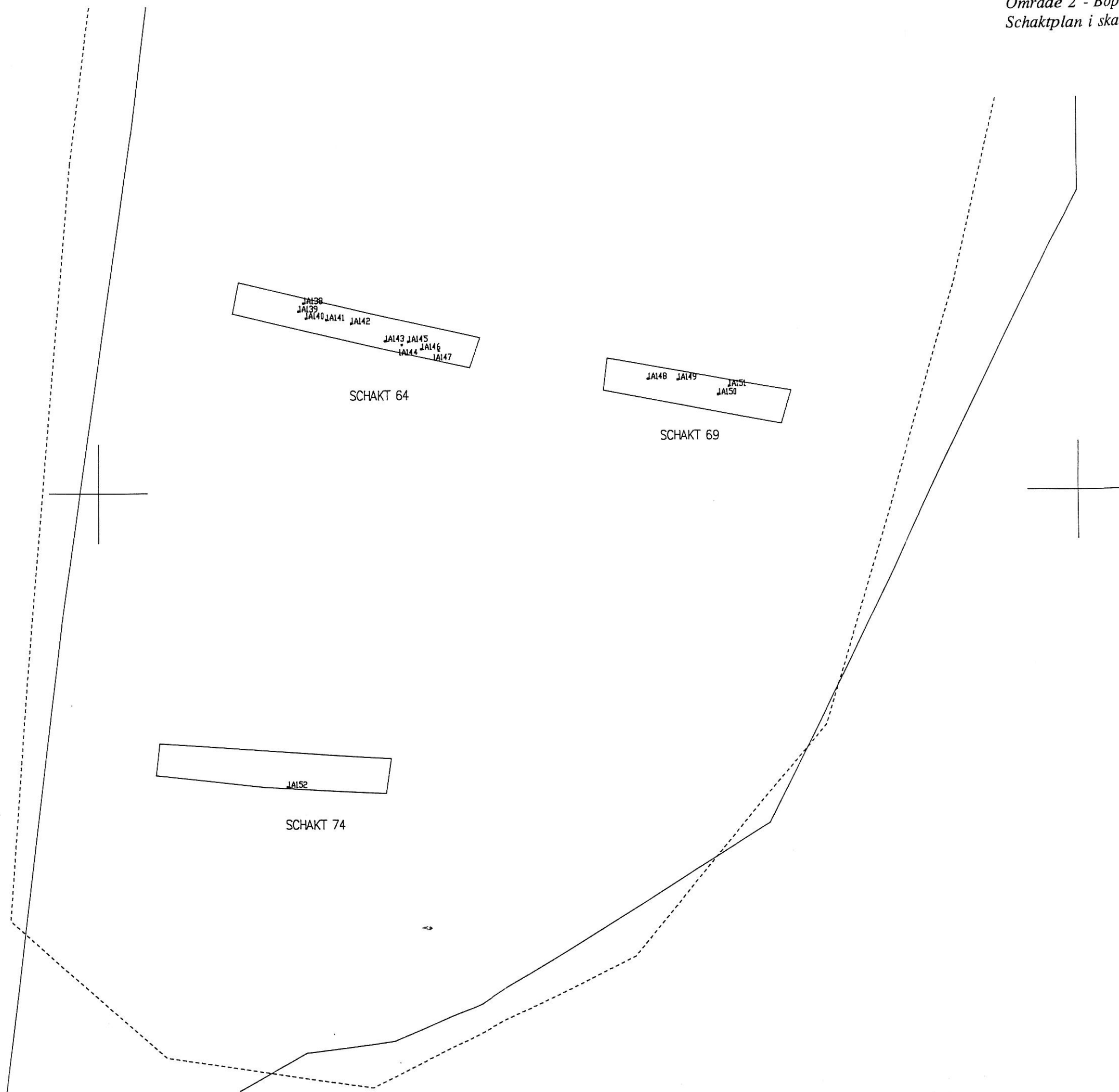
A 204 MOT N

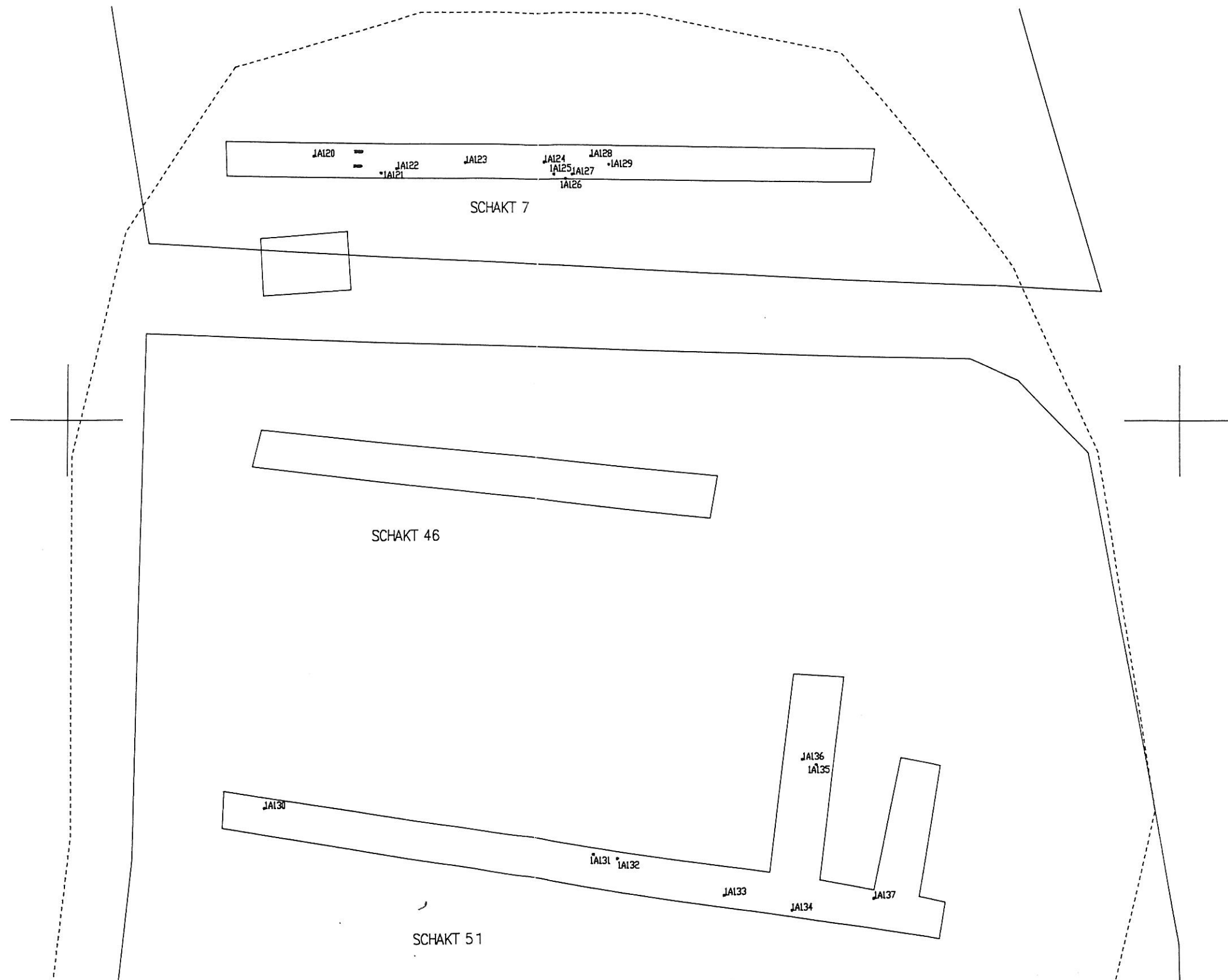

A204. Plan i ytan och i bottnen, skala 1:100. Profil, skala 1:40.

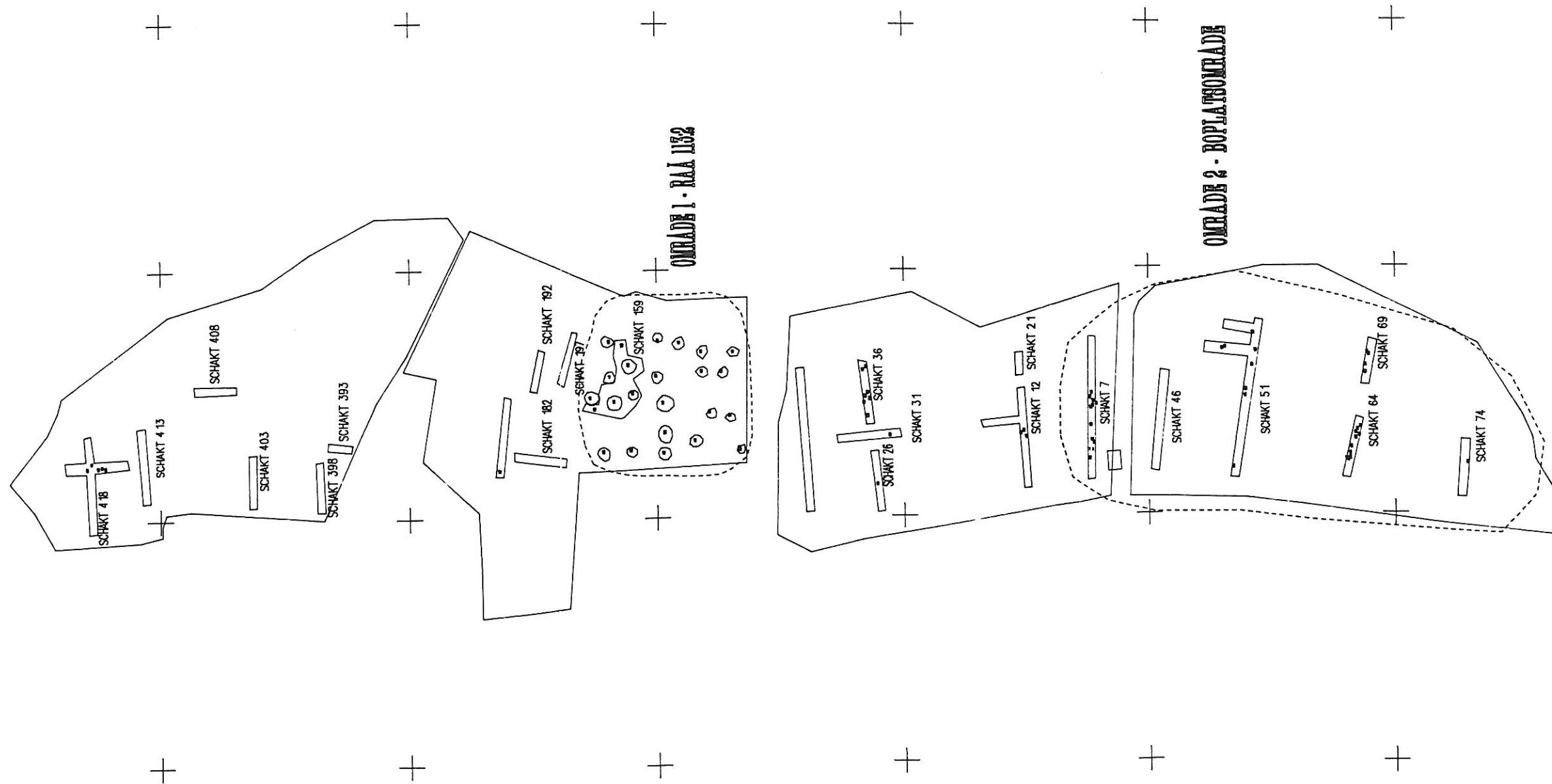

A205. Plan, skala 1:100. Profil, skala 1:40.

OMRÅ

Område 1 - RAÄ 113:2.
Plan i skala 1:400 med sökschakt
och karterade röjningsrösen.

